

Gebruik de lesfiche over gevarenherkenning in het verkeer en de dode hoek voor fietsers van het VSV (Vlaamse stichting voor Verkeerskunde).

<https://secundair.verkeersschool.be/lesfiches/gevarenherkenning/dode-hoek-voor-fietsers/>

Lesfiche

Dode hoek

Timing

Deze les duurt 50 minuten.

Lesdoel

- De leerlingen kennen de beperkingen die de spiegels van een voertuig met zich meebrengen en kunnen de gevolgen hiervan verwoorden.
- De leerlingen kunnen maatregelen nemen om zich veilig te voet en met de fiets te verplaatsen in de buurt van grote voertuigen.

Eindtermen

Eerste graad: ET 1.13 De leerlingen verplaatsen zich veilig als voetganger en fietser in het verkeer in het kader van schoolse activiteiten.

Materiaallijst

- Afdruk met situatiefoto's
- Afdruk van de dode hoek poster
- Een 'groter' voertuig (bestelwagen, vrachtwagen, ...) voor de praktijkoefening

Beginsituatie

Ondanks een aantal technologische verbeteringen aan voertuigen is het probleem van de dode hoek nog steeds actueel. In de klas leer je de leerlingen enkele dode hoek situaties herkennen. Het gedrag rond grotere voertuigen kan je ook inoefenen in de praktijk.

Groepsgesprek

Filmpje sofalert (tot 1.30)

<https://www.youtube.com/watch?v=FZ9ydMGLzlw>

Laat de leerlingen antwoorden op de volgende vragen:

- Zijn er punten op de schoolroute waar er risico is op een dodehoekongeval?
- Wie heeft al eens bijna een dodehoekongeval gehad?
- Wat vind je van de uitvinding?

Kern

Kennis over de dode hoek

Lees de volgende stellingen voor aan de leerlingen. Laat ze individueel of in groep antwoorden.

- Waar of niet waar? Een vrachtwagenchauffeur kan dankzij de verschillende spiegels alles voor en naast de vrachtwagen zien.
  - **NIET WAAR.** Bepaalde plaatsen blijven onzichtbaar voor de chauffeur. Zo'n onzichtbare plaats noemen we een 'dode hoek'.
- De meeste dodehoekongevallen gebeuren aan de rechterkant van de vrachtwagen.
  - **WAAR.** De chauffeur zit links in de cabine. Aan die kant ziet hij het meeste omdat hij daar gebruik kan maken van zijn zijraam. Aan de rechterkant ziet hij veel minder en net dat is de plek waar fietsers en voetgangers zich bevinden.
- Wanneer een vrachtwagen rechts afslaat, ziet de chauffeur in zijn rechterspiegel alleen nog de zijkant van zijn oplegger.
  - **WAAR.** De spiegels hangen vast aan de trekker, het voorste deel van de vrachtwagen. Wanneer de vrachtwagen rechts afslaat, komt hij in schaar te staan en bewegen de spiegels mee naar binnen. Aan de zijkant kan de bestuurder dus niets zien buiten de achterkant van zijn eigen vrachtwagen
- Op een rotonde heeft de chauffeur een beter zicht op fietsers omdat hij hoog zit en een prima overzicht heeft op alles wat er gebeurt.
  - **NIET WAAR.** Op een rotonde is de chauffeur heel de tijd bezig met sturen en manoeuvreren. Ondertussen moet hij alle andere weggebruikers in het oog houden. Zijn aandacht is dus verdeeld. Door de draaibeweging verandert de dode hoek voortdurend. Geef de chauffeur dus alle ruimte om op de rotonde te rijden en blijf uit de buurt.
- Vrachtwagenchauffeurs moeten zo veel tegelijk in het oog houden dat ze amper tijd hebben om op de kwetsbare weggebruikers te letten.
  - **NIET WAAR.** Vrachtwagenchauffeurs besteden veel aandacht aan kwetsbare weggebruikers en doen er alles aan om ongevallen te vermijden. Defensief zijn in het verkeer doe je echter samen.

Bron: veiligverkeer.be/veilig-rijden/dode-hoek/zeven-spiegels-en-twee-ogen/

Risicosituaties herkennen

Verdeel de leerlingen in kleine groepjes. Deel het blad met de situatiefoto's uit. De leerlingen bespreken de gevaren die ze zien en wat ze in dat geval zouden doen.

Situatie 1:

Aan een verkeerslicht komt een vrachtwagen naast je staan.

→ **Bespreking:** er is een kans dat de chauffeur je niet heeft opgemerkt of vergeten is dat je daar staat. Probeer dus oogcontact te maken met de chauffeur. Als dat niet lukt, ga dan zo ver mogelijk van de vrachtwagen staan en stap desnoods van je fiets.

Situatie 2:

Je nadert een vrachtwagen die stilstaat aan het verkeerslicht.

→ **Bespreking:** het verkeerslicht kan elk moment op groen springen. Als de vrachtwagen rechts afslaat, kan dit zeer gevaarlijk worden. Blijf dus achter de vrachtwagen ook al nodigt het fietspad je uit om toch tot vooraan te fietsen.

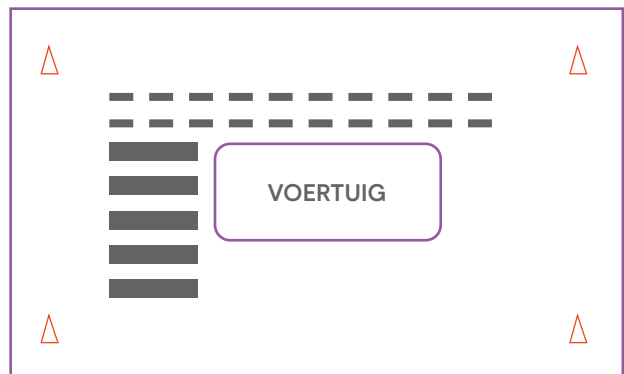
Situatie 3:

Je wilt rechtdoor fietsen aan dit kruispunt.

→ **Bespreking:** de chauffeur van de bestelwagen moet je voorrang verlenen omdat het fietspad doorloopt over het kruispunt. Het is niet zeker dat hij je gezien heeft. Vertraag dus en probeer oogcontact met de bestuurder te maken.

Praktijkoefening aan een 'groter' voertuig

Parkeer het voertuig op een open plaats. Maak met behulp van enkele potjes of stoepkrijt een fietspad aan de rechterkant en een zebrapad net voor het voertuig. Bakken met kegels op ongeveer vier meter van het voertuig een vierkant af, met het voertuig als middelpunt.

Vertel de leerlingen dat er tijdens deze les nu al over verschillende dodehoeksituaties gesproken is en vraag of iemand kan uitleggen wat een dode hoek nu eigenlijk is?

→ **Antwoord:** Een dode hoek is een plaats rond een voertuig waar de bestuurder jou niet kan zien. De meeste voertuigen hebben een dode hoek. Hoe groter en hoger het voertuig, hoe groter de dode hoek is.

1 Oversteken / oogcontact

Laat de leerlingen oversteken aan het zebrapad, net zoals ze dat in het echte verkeer zouden doen. Twee of drie leerlingen zitten in het voertuig (naargelang het aantal plaatsen), diegene die op de plaats van de bestuurder zit, speelt een afgeleide chauffeur (wegkijken, met de gsm bezig zijn, aan de radio prutsen, ...). Kijk goed wie van de leerlingen er effectief wacht met oversteken tot de 'bestuurder' oogcontact maakt.

Nadat alle leerlingen over zijn stel je de volgende vragen:

- Hoe weet je zeker of een chauffeur jou gezien heeft en je zal laten oversteken? (oogcontact)
- Aan de leerling(en) die in het voertuig zit: Heeft iedereen oogcontact met jou gemaakt?

Vertel dat je de stoep pas mag verlaten wanneer je zeker bent dat de bestuurder(s) stoppen voor jou, dus wanneer je met de bestuurders van beide kanten oogcontact hebt gemaakt.

2 Dode hoek

Twee (of drie) nieuwe leerlingen nemen plaats in het voertuig en de bestuurder sluit zijn ogen. De overige leerlingen mogen een plek zoeken, binnen de kegels, waar ze denken dat ze niet gezien worden door de chauffeur. De bestuurder doet zijn ogen terug open en noemt iedereen bij naam die hij kan zien staan.

Hij moet daarbij met zijn rug tegen de leuning blijven zitten. Alle leerlingen die gezien zijn verzamelen buiten het vierkant. Wanneer de bestuurder niemand meer ziet mogen de 'chauffeurs' uitstappen om te bekijken waar de overige leerlingen staan en waar dus de dode hoeken zich bevinden.

3 Veilige plaats

Weer twee nieuwe leerlingen nemen plaats in de cabine. We spelen het spel uit de vorige oefening, maar draaien de rollen om. De leerlingen moeten nu een plek zoeken waar ze wel gezien worden. De bestuurder noemt alle leerlingen die hij kan zien staan. De leerlingen die hun naam niet gehoord hebben, en dus niet op een veilige plaats staan, verplaatsen zich zodat ze wel gezien worden.

Verzamel na deze opdracht al de leerlingen en stel de volgende vragen:

- Wanneer ben je zeker dat een chauffeur jou gezien heeft? (als je oogcontact kan maken)
- Vanop welke veilige plaatsen kan je als voetganger of fietser oogcontact maken? (laat de leerlingen desnoods nog eens op die plekken gaan staan naast het voertuig)
- Stel dat dit voertuig staat te wachten voor een rood licht en jij komt aangereden met de fiets, wat is dan de veiligste plaats om te gaan staan? (rechts achter het voertuig of rechts naast de zijruit als je oogcontact kan maken met de chauffeur (dus niet bij een vrachtwagen want die cabine is te hoog)
- Stel dat dit voertuig gestopt is aan het zebrapad, waar steek je dan best over als voetganger? (aan de verste rand van het zebrapad, waar je de chauffeur jou het beste kan zien)

Afsluiter

Gebruik de dode hoek poster om de les samen te vatten.